Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Pirkanmaan LAPE –Pippuri

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE /STM

Erityis- ja vaativan tason palveluiden kehittäminen Pirkanmaalla

Maakunnan LAPE 14.5.2018

Projektikoordinaattori Sari Miettinen

LAPE - Kansalliset tavoitteet
Erityis- ja vaativimman tason palveluiden kehittämiselle

- Erityis- ja vaativimman tason palvelut sovitetaan yhteen siten, että vaikeissa elämäntilanteissa elävät lapset ja nuoret saavat parhaan mahdollisen avun ja palvelut.
  - Yksittäisen lapsen ja hänen perheensä kohdalla tämä voi tarkoittaa esimerkiksi erikoissairaanhoidon, lastensuojelun, perhekeskuksen ja varhaiskasvatuksen tai perusopetuksen tiivistä yhteistyötä.

- Erityistason tarjoamat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toteutetaan mahdollisimman usein lähellä perheen peruspalveluja tai lapsen tai nuoren lähiyhteisöissä, kuten varhaiskasvatuksessa, koulussa ja oppilaitoksissa. Palvelut ovat yhdenvertaisesti saatavilla kaikkialla Suomessa.

Mukana kansallisessa kehittämistyössä

- Erityispalveluiden (EPA) työrukkanen aloittanut toimintansa 03/2018 – tavoitteena **kansalliset periaate- ja toimintatapalinjaukset erityis- ja vaativan tason palveluille**.

- Pirkanmaalta mukana molemmat erityis- ja vaativan tason vastuuryhmän koordinaattorit:
  Nanna Miettunen ja Sari Miettinen

Pirkanmaan LAPE:
Valitut kehittämisalueet erityis- ja vaativan tason palveluissa

- **Monitoimijainen arviointimalli**
  Pääsy asianmukaiseen palvelutarpeen arviointiin ja tarpeenmukaisiin erityispalveluihin
  Yksi arviointi ja yksi yhteinen palvelusuunnitelma
- **Horisontaalinen integraatio**
  Palvelukokonaisuus, jossa asiakkaan kannalta oleelliset palvelut toimivat saumattomassa yhteistyössä
- **Vertikaalinen integraatio**
  Asiantuntemusta ja osaamista lasten, nuorten ja perheiden käyttöön perustason palveluissa
  Konsultaatiomallit ja digitaaliset palvelut
- **Osaamis- ja tukikeskuksen kehittäminen**
- **Lastensuojelun systeeminen toimintamalli**

TAVOITTEET JA TOIMENPITEET SUUNNITELMASSA

- **Kehittämisryhmän muodostaminen ja käynnistäminen**
  → *32 jäsentä varahenkilöineen sekä 2 koordinaattoria*
- **Tavoitteiden ja aikataulun täsmentäminen ja sisäistäminen**
  → *jatkuva arviointi*
- **Olemassa olevan tiedon kokoaminen, nykytilanteen kartoittaminen ja yhteenveto** (tuki, hoito, palvelut ja niiden resursointi)
  → *Tehty SOTE-valmistelun LAPE-teemaryhmässä. Esivalmistelun loppuraportti julkaistu 05/2017*. T*äydennetty kartoitusta Pippuri-hankkeen toimesta kesällä 2017 kyselyillä kunnille ja järjestöille. Täydentyy edelleen Pippurin ja kansallisen LAPE-työskentelyn (mm. koonti sähköisistä palveluista) työskentelyssä*.
- **Nykytilan ongelmakohdat ja kehittämistarpeet**
  → *Esivalmistelun loppuraportti*
- **Keskeisten toimenpiteiden ja pilottien valitseminen**

Erityis- ja vaativien palveluiden kehittäjäryhmä

Projekti-koordinaattorit: Miettinen Sari, Miettunen Nanna

- Ahonen Timo. Päiväperho, Tampere
  varalla: Anna Trygg
- Ali-Rantala Niina. Päiväperho, Tampere
- Eriksson Kai. PSHP, T4, LAS
- Eskola Teija. PSHP, Tays päihdepsykiatria ja vauvaperhetyö
- Hakala Minna. Ruovesi, Virrat
- Mäki Merja. Perheneuvola, Tampere
- Kaltiala-Heino Riittakerttu. PSHP, TA5, NUP
  varalla: Holttinen Timo
- Kankaanpää Sanna. Pälkäne
- Kiiski Maippi. Kehitysvammahuolto, Tre
  varalla: Sipponen Tarja
- Kiviniemi Päivi. Päihde- ja mielenterveyspalvelut, Tre
- Leander Toni. TAMK, sosionomikoulutus
  varalla: Vesa Joutsen
- Lähdeaho Marja-Leena, PSHP, Tays TA4 LAS
- Riihimäki Anne, Tre
- Mäkinen Marika. Etsivä nuorisotyö, Orivesi
- Mäntymaa Mirjami. PSHP, Tays TA4, LAPS
  varalla: Hemmi Anna
- Mäntynen Suvi. Juupajoki
  varalla: Maria Malinen
- Määttä Sirpa, Sosiaalipäivystys, Tampere
  varalla: Jenni Vadén
- Niitty Siina. Lasten ja nuorten plk, Tampere
  varalla: Sari Kurikka
- Pasanen-Aro Paula. Ehkäisevät ja korjaavat hyvinvointipalvelut, Ylöjärvi
- Paulaniemi Kati. PSHP, TA6
- Poutanen Tuija. PSHP, Tays
- Rikander Salla. Kangasala
- Sannisto Tuire. Lasten ja nuorten palvelut. Tampere
  varalla: Sari Kurikka
- Sipiläinen Katja. Hämeenkyrö
- Tapio Anu. Perhetyö, Nokia
- Tuomainen Leena. Sastamala, Punkalaidun
- Tuukkanen-Salovesi Tessa. Kangasala
- Vanha-Jaakkola Kristiina. Rise /Tampereen yhdyskuntaseuraamustoimisto
- Westlund Onni. Kokemusasiantuntija
- Välimäki Erna. SAKU/Äitiysultra, Tampere

Kehittäjäryhmän tapaamiset ja teemat

PÄIVÄMÄÄRÄ JA KELLO	TEEMA
3.5.2017	Kick Off: Työskentelyn käynnistäminen
18.5.2017	Tarpeiden/kehittämistoimien määrittelyä case-tehtävän avulla
13.6.2017	Ehdotukset kehittämistehtäviksi ja piloteiksi.
16.8.2017	Kehittämistehtävien täsmentäminen, pilottien hahmottelu Monitoimijainen arviointi ja työskentely, horisontaalinen ja vertikaalinen integraatio
14.9.2017	OT-keskusten kehittäminen, alatyöryhmien perustaminen
28.11.2017	Pilottien käynnistäminen Varhaiskasvatus, koulu ja vapaa-aika, tarpeet yhdyspinnoilla
31.1.2018	Pilottien käynnistäminen Vanhemmuuden ja parisuhteen tuki, integraatio erityispalveluihin
22.2.2018	Pilottien käynnistäminen Perhekeskustoimintamalli ja yhdyspinnat erityis- ja vaativan tason palveluihin Aulikki Kananojan selvitystyö: Kysymykset maakunnalle
9.4. klo 13-16	Pilottien käynnistäminen Erityis- ja vaativan tason kehittäjäryhmän itsearviointi Maahanmuuttajapalvelut
8.5. klo 9-12	Johtamisen rakenteet; Johtamisen kehittäjäryhmälle 29.5
20.6. klo 13-16	Kehittäjäryhmän keskeisten toimenpideiden sekä 27.8 työpajapäivän suunnittelu

Ajankohtaiset asiat

Itsearviointi – Missä onnistuttu?

- On arvokasta, että lasten ja perheiden asioita on nostettu laaja-alaisesti esille
- Vuoropuhelu eri toimijoiden kesken on tuottanut ymmärrystä ja tietoa toisten työstä
- Terveys- ja sosiaalipalveluiden yhteinen miettiminen sen suhteen miten pitäisi toimia jatkossa, että olemassa olevien resurssien kanssa
- Kokouskäytännön jämäköityneet ajan kuluessa
- Infoaminen on onnistunutta

Itsearviointi – Missä parantamisen varaa?

- Huolena on eri työryhmien välinen yhteistyö: Onko yhteiset tavoitteet?
- Kaivattaisiin jo konkreettisia tavoitteita ja myös aikaansaannoksia. Ollaan vielä yleisellä tasolla. Varsinkin niissä kunnissa, joissa ei ole pilottia.
- Viesti poliittisilta päättäjiltä suunnitelmista kehittäjäryhmille?
- Oman panostuksen merkityksellisyys epäselvää
- Kehittäjäryhmä iso, osallistuminen vaihtelevaa: miten ihmisiä olisi saanut sitoutettua paremmin (oma rooli esim?)

Itsearviointi – 3 seuraavaa toimenpidettä

1. Konkretisointi ja koonti
   Pilottien jalkauttamissuunnitelma, siltaamissuunnitelma (vuodelle 2019)

2. Yhteistyö muiden kehittäjäryhmien kanssa

3. Raportointi ja tiedotus aikaansaannoksista:
   Omaan kuntaan sekä maakuntaan

Pilotit

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Opetus- ja kulttuuri-ministeriö

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Yksi lapsi – Yksi yhteinen suunnitelma ja työskentely

- **Monitoimijaisen arvioinnin** toimintamalli
- **Monitoimijaisen yhteistyön kirjaamiskäytännöt –**ohjeistus ja neuvottelurunko
- **Asiantuntijaverkoston kokoaminen** lapsen/perheen tarpeiden mukaan
- **Monitoimijainen yhteistyö** - DM1 nuoret, tunnistaminen ja verkostotyö
- **Aikuisten- ja lapsiperhepalveluiden yhteistyön** kehittäminen - työpajatyöskentely
- **Nepsy- toimintamalli**
- **Yhteinen palvelutarpeen arvio lapsiperheiden sosiaalityön ja lastenpsykiatrian yhteisasiakkaille**
- **Kotikäynti työparityönä:** Tays lastenpsykiatrian akuuttiosastolta perustason työntekijän /perheelle tutun lähityöntekijän kanssa.
- **Koulukonsultaatiot** sairaalakoululta

Etäkonsultaatiomalli

Tays lastenpsykiatrian jalkautuva konsultaatiotyöryhmä pilotoi etänä toteutettavia monitoimijaisia verkostoneuvotteluita

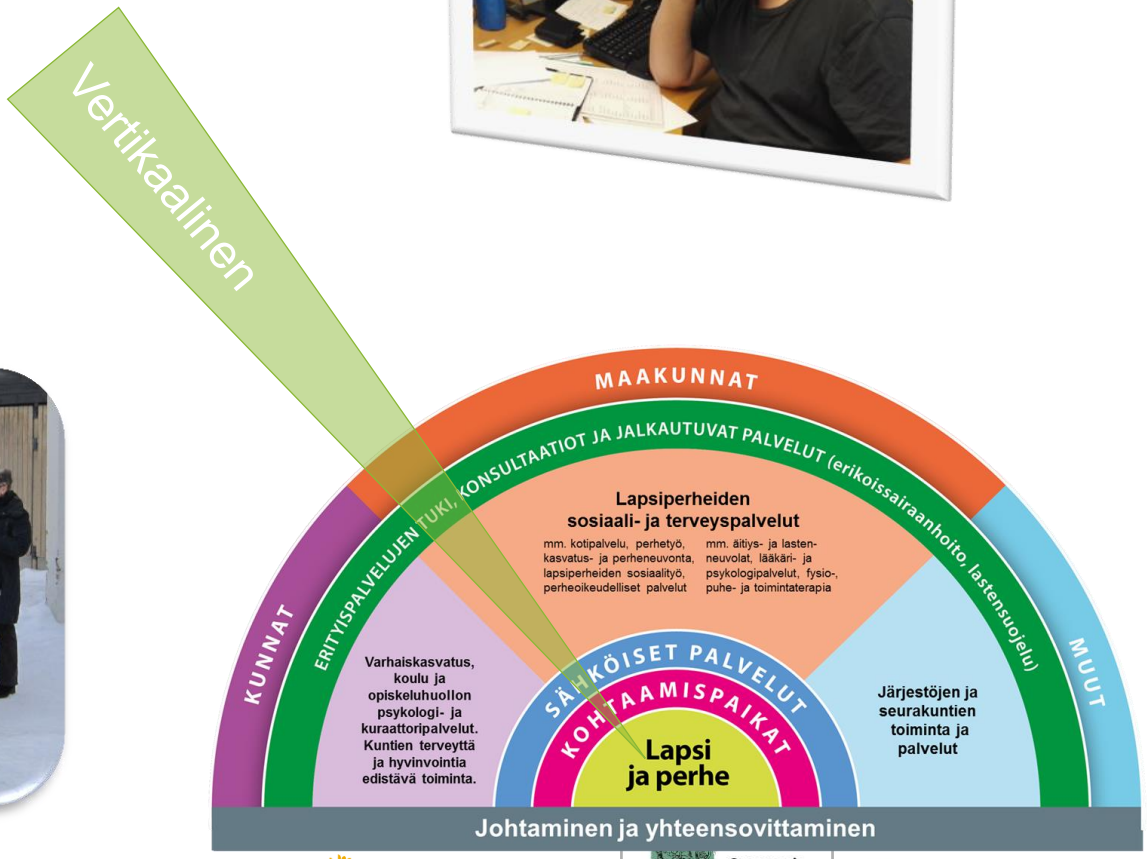

Toimintamalli nuorisopsykiatrian erikoislääkärin konsultaatiosta

Tays nuorisopsykiatrian ja Ylöjärven kaupunki

Toimintamalli ja strukturoitu kokeilu erikoislääkärin konsultaatioista nuorten mt-tiimille (Videovisit, Lync tmv.)

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
Opetus- ja kulttuuri-ministeriö
TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Konsultaatio ja työparityöskentely äitiysneuvolaan

Päiväperho –pilotti

Perhetukikeskus Päiväperhon päihde- ja/tai mielenterveysongelmaisten, raskaana olevien ja lapsiperheiden tuen ja hoidon erityisosaamista kuntien äitiysneuvoloiden terveydenhoitajalle arjen työhön (konsultaatiot ja työparityöskentely).

Lisäksi Tampereen kaupungille, Päiväperholle valtionavustus vuosille 2018-2019 maakunnallisen toiminnan mahdollistamiseksi.

Yleispediatrinen toimintamalli

Yleispediatrian toimintamalli

Pediatrian yhdyspinnat erityistason ja perhekeskustoimintamallin välille

Mitä muuta suunnitteilla?

1. Suuntiman kysymysten muokkaaminen lapsiperhepalveluihin
2. Lasten ja nuorten mielenterveystyön palveluverkon laajentaminen
3. Avaintyöntekijät
4. Maakunnallinen IPC –koulutus ??

IPC

Nuorten mt-häiriöiden epidemiologia (Klaus Ranta)

- Aikuisiän mielenterveyden häiriöistä kolme neljäsosaa alkaa ennen kahdenkymmenen neljän vuoden ikää.
- Eräiden arvioiden mukaan jopa 15–23 %:n nuorista on arvioitu sairastavan hoitoa edellyttävää mielenterveyden häiriötä
- On siksi selvää että suunnitelmallisia mielenterveyteen kohdistettuja interventioita tarvitaan erikoissairaanhoidon ulkopuolella, varsinkin lieviin ja varhaisvaiheiden hoitoon
- Mielenterveyden häiriöt muodostavat nuoruusiän sairastavuudesta ja toimintakyvyn alentumisesta kaikki sairaudet huomioiden selkeästi suurimman osan, yksinään jopa puolet

Nuorten interpersoonallinen terapia (IPT-A)

- Käsikirjallinen mutta periaatteiltaan yleinen, arkijärkinen ohjelma
- alunperin 12 viikon hoito yksilötapaamisin
- Suomessa levitetty myös lyhyempänä versiona (7 käyntiä) terveydenhoitajille; aikuisilla hyvät tulokset = IPC
- olemassa myös amerikkalaisia koulupohjaisia nuorten ryhmäohjelmia
- koulutetun terveydenhuollon työntekijän (koulupsykologi, terveydenhoitaja, kuraattori) opittavissa

Mikä mahdollistaa? (Klaus Ranta)

Viisi tekijää

- Hoidon porrastus (”hoitoketju”): tiedetään mihin kohtaan nuori mielialaoireiden vakavuuden suhteen kuuluu, ei tarvitse hoitaa liian vakavaa
- Vastuut: kouluterveydenhuollossa selkeä yhteistyösopimus ongelmatilanteita varalle, selkeästi lausutut käytänteet, esh tuki saatavissa
- Työmuodon soveltuvuus: työmuoto auttaa nuoria ja on sovellettavissa
- Työmuodon koulutus: työntekijä saa riittävän koulutuksen
- Työnohjaus juuri tähän työmuotoon

IPC – Oppilashuollossa toteutettava systemaattisen tuen malli

Hanke: perusosiot

Hyks-Espoo:

- IPT-A / erit. IPC: kliininen implementaatio
- soveltuvuustutkimus
- implementaatio-mallinnus

THL:

- peruskartoitus ja palveluketjututkimus
- tuottaa instrumentit, joita voidaan käyttää implementoitavien hoitojen pitkäaikais-seurannassa

Julkaistu selvitys

- Selvitys: Nuorten masennus, mielenterveyden hoitoketjut ja näyttöön perustuvan hoidon integroitu implementaatio perustasolle. Valtioneuvoston kanslia, 9.2.2018

- Opiskeluhuollon työntekijöiden antama terapia vähensi merkittävästi nuorten masennusta http://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=24701

  HUSin, Helsingin yliopiston, Espoon kaupungin ja THL:n yhteishankkeessa saatiin hyviä tuloksia mielenterveysintervention (IPC-hoito) tuomisessa yläkoulujen opiskeluhuoltoon nuorten lievän ja keskivaikean masennuksen hoitamiseksi. Kokeilu osoitti, että kouluissa kyetään hoitamaan nuorten depressiota.

Miten edetään?

- IPC-mallinnoksen loppuraportissa implementaation pysyvyyden kannalta suositeltu tapa että esh maakunnallisena ja keskitettynä mt-toimijana voisi osallistua (tekemällä tai vähintäinkin koordinoiden) myös työnohjaukseen.
  - Tällä tuotetaan alueellisia valmiuksia ylläpitävää toimintaa ja että maakunnissa olisi sitoumus sitten toimintaan pitkäjänteisesti

Miten edetään?

- Helsingin elokuun -18 työnohjaajakoulutukseen on tulossa työntekijöitä (6), jotka ovat jo jonkin aikaa (1-2 v. – 1 vuosi) tehneet systemaattisesti IPT-A:ta / IPC:tä.
  - Elokuun koulutus on metodipohjainen.
  - Peruskoulutukseen tulijoilta ei edellytetä luonnollisesti vielä metodityötä, mutta työnohjaajilla tulisi olla, jotta he voivat ohjata aloittavia IPC-ohjaajia.

- Pirkanmaalta lähinnä Tampereen opiskelijahuollosta sekä perus-, että työnohjaajakoulutukseen
  - IPT -työtapaa on sovellettu pisimpään.
  - Kokonaisuuden kannalta paras jos alueilla voitaisi hyödyntää läheisiä työnohjaajia laajemminkin.

Miten edetään?

Tavoite?

- Syksyn 2018 aikana koulutettaisiin Kontusen Jarmon lisäksi muutamia suomalaisia kouluttajia
- Tampereen alueella elokuussa -18 koulutetut työnohjaajat (3) pätevöityvät syksyn -18 aikana

Tällöin:

- voisi olla mahdollista että Pirkanmaalla sitten kannattaisi kouluttaa IPC-ohjaajia sellainen 30 joukko noin alkuvuodesta 2019 (voisi muodostua noin 5-6 työnohjaustyöryhmää).
- Kouluttaja voisi olla joku uusista kouluttajasta tai vaihtoehtoisesti Jarmo Kontunen

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

LAPE

KIITOS

SARI MIETTINEN
sari.miettinen@pshp.fi

stm.fi/lape
#lapemuutos
#kärkihanke

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ | Opetus- ja kulttuuri-ministeriö | TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS